

รูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
กล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง
จังหวัดนครราชสีมา*

SUCCESSFUL MANAGEMENT MODEL OF A LARGE - SCALE GROS
MICHEL BANANA COMMUNITY ENTERPRISE GROUP IN
SUKPAIBOON SUBDISTRICT, SOENG SANG DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

เกรียงศักดิ์ วิลปะนะ*

Kriengsak Vilepana*

ชลวิทย์ เจียรจิตต์

Chonlawit Chiarajit

ภูมิ มูลศิลป์

Poom Moonsilp

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Kriengsak.wilepana@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ และ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 100 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวิสาหกิจชุมชน จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่มีความสำเร็จในระดับมากทุกปัจจัย (Mean = 3.97 - 4.15, S.D. = 0.63 - 0.78)

โดยมีปัจจัยสำคัญที่ช่วยหนุนเสริมให้วิสาหกิจประสบความสำเร็จ คือ สมาชิกในวิสาหกิจชุมชน นำความรู้ความสามารถและประสบการณ์เดิมของตนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารงานของวิสาหกิจมีระบบที่ชัดเจน การถ่ายโอนความรู้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกับการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และบริษัทคู่ค้าที่มีประสิทธิภาพช่วยในการประกันราคา และ 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ใช้หลักการสำคัญ คือ การสร้างองค์ความรู้ (Collaboration: C) ประสานงานองค์กรภายนอกและร่วมมือพัฒนาองค์ความรู้ การบริหารจัดการ (Management: M) สร้างระบบการบริหารและการจัดการวิสาหกิจ และการพัฒนาพื้นที่ (Network: N) มุ่งเน้นการศึกษาและขยายพื้นที่การเพาะปลูก

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการ, วิสาหกิจชุมชน, กล้วยหอมทองแปลงใหญ่

Abstract

This research aimed to 1) study the factors leading to successful business management for a large - scale Gros Michel banana enterprise group and 2) develop a successful business management model for a large - scale Gros Michel banana enterprise group in Sukpaiboon Subdistrict, Soeng Sang District, Nakhon Ratchasima Province. The study employed mixed methods research using quantitative data collection via a questionnaire distributed to 100 community enterprise members who were selected by purposive sampling. Data analysis utilized descriptive statistics were mean and standard deviation (S.D.). Qualitative data were collected from 10 key informants who were stakeholders in the community enterprise using semi - structured interviews and analyzed by content analysis. Research findings indicated that 1) all success factors of business management for a large - scale Gros Michel banana enterprise group were at a high level (mean = 3.97 - 4.15, S.D. = 0.63 - 0.78). The key factors leading to successful enterprise were existing knowledge, skills, and experience sharing among community enterprise members; a well - defined enterprise management system; and knowledge transfer using modern technology in conjunction with support from government agencies as well as effective business partners in a price guarantee scheme; and 2) successful business management for a large - scale Gros Michel banana enterprise group observed key principles of knowledge building: Collaboration (C) with external organizations, including knowledge

development; Management (M), covering enterprise system management and area development; and Network (N), focusing on study and expansion of plantation areas.

Keywords: Management Model, Community Enterprise, Large - Scale Gros Michel Banana

บทนำ

การเกษตรในประเทศไทยถือว่าเป็นอาชีพที่อยู่กับคนไทยมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์จนถึงในยุคโลกาภิวัตน์ อีกทั้งเกษตรกรรมถือเป็นหัวใจสำคัญที่ผลักดันผลผลิตให้กับภาคเศรษฐกิจในประเทศไทยด้วย แต่ในปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยตกอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งเนื่องจากจำนวนเกษตรกรรายย่อยลดลง รวมทั้งเป็นแรงงานในภาคเกษตรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการพัฒนาประเทศ และการถดถอยของวิถีเกษตรกรรมด้วย ปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนานของเกษตรกรเป็นผลทำให้เกิดแนวคิดใน การระดมพลังและรวมกลุ่มเกษตรกรจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีความสำคัญในเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจระดับประเทศเพื่อลดความยากจนของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมหรือพื้นที่ชนบท ด้วยวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งเพิ่มคุณค่าผลผลิตตามธรรมชาติการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยกลุ่มองค์กรชุมชนเพื่อการบริโภคและสร้างรายได้แก่ชุมชนนั้น ผ่านกลุ่มองค์กรชุมชน มีหลักคิดสำคัญเป็นการสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ลดค่าใช้จ่ายให้แก่ครอบครัวและมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกในชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจชุมชน (สมนึก วิโนทัย, 2562) โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเกื้อกูลซึ่งกันและกันของผู้คนในชุมชนมาใช้ในการประกอบกิจการเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของการประกอบธุรกิจโดยชุมชนอันจะส่งผลต่อธุรกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าและการพึ่งพาตนเองของชุมชนในอนาคต (สุธิดา แจ่มประจักษ์, 2558)

ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จย่อมต้องมีการบริหารอันเป็นกระบวนการสำคัญตั้งแต่ขั้นการวางแผนจัดการกลุ่มวิสาหกิจ มีการดำเนินการและควบคุมให้สมาชิกในกลุ่มนำไปซึ่งเป้าหมายอันเป็นความสำเร็จขององค์การ ปัจจัยสำคัญต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายใน การดำเนินงานของผู้บริหารร่วมกับสมาชิกของกลุ่ม มีประสิทธิภาพและมีทรัพยากรอันสำคัญในการบริหาร ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ นำมาสู่การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (HREX Thailand, 2562) สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ

วิสาหกิจชุมชนนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การเรียนรู้ การสร้างสรรค์ ความยั่งยืน และการถ่ายทอด สอดคล้องกับที่ พระสุธีรัตนบัณฑิต นำเสนอกรอบการวิเคราะห์ LIST MODEL เป็นแบบจำลองของแนวคิดและกระบวนการที่เชื่อมโยงเข้าหากันเพื่อให้เกิดกระบวนการวิจัยในการพัฒนาสังคมมี LIST ที่เป็นตัวย่อของคำ 4 คำได้แก่ L (Learning การเรียนรู้) I (innovation การสร้างสรรค์นวัตกรรม) S (Sustainability ความยั่งยืน) และ T (Transformation การถ่ายทอด) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาสังคมซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยเฉพาะในชุมชนเกษตรกรรมและชุมชนชนบทมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้กระบวนการเรียนรู้อันเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีฐานองค์ความรู้และสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีได้เป็นเรื่องในระดับชุมชนเท่านั้นแต่มีความสอดคล้องตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับสากล (พระสุธีรัตนบัณฑิต, 2561ข)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา หรือจังหวัดข้างเคียง เพื่อศึกษาปัจจัยของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ และนำผลของการศึกษาไปต่อยอดสู่การปฏิบัติทั้งในแง่ของนโยบายหรือการดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ หรือธุรกิจอื่นๆสามารถที่จะนำรูปแบบหรือแนวคิดที่จะได้จากการศึกษาวิสาหกิจชุมชนนี้ไปปรับใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีลักษณะเป็นกรณีศึกษา (Case Study) ด้วยวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงเชิงประจักษ์ (Empirical Inquiry) เพื่อศึกษาปัจจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการธุรกิจ วิสาหกิจชุมชน การ

พัฒนาอย่างยั่งยืน LIST MODEL เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาปัจจัยของของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา และ 3) นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนสมาชิกภายในวิสาหกิจชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ จำนวน 100 คน โดยมีการเลือกแบบเจาะจงจากคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ (1) เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ไม่น้อยกว่า 1 ปี (2) เป็นผู้ไม่เคยถูกให้ออกจากการเป็นสมาชิกหรือเคยมีปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์จนถูกให้พักปฏิบัติงานในกลุ่มอาชีพ และ (3) เป็นผู้มีความสุขแข็งแรงไม่เป็นผู้พิการทุพพลภาพ มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ได้แก่ ลักษณะแบบเจาะจงให้มีความสำคัญกับการที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสามารถถ่ายทอดประสบการณ์และมุมมองความคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ขึ้นมา ทั้งนี้ว่ามีคุณสมบัติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ (1) เป็นสมาชิกหรือผู้แทนหน่วยงานราชการที่ยังคงมีบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานอยู่ในกลุ่มอาชีพในพื้นที่ของการวิจัย (2) เป็นผู้มีความรู้ที่สามารถในการถอดบทเรียนและข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และ (3) เป็นผู้มีความสุขแข็งแรงไม่เป็นผู้พิการทุพพลภาพ สามารถแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้นจำนวน 10 คน คือ ประธานคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน กลุ่มเกษตรกรจังหวัด/เกษตรกรอำเภอ จำนวน 2 คน กลุ่มเกษตรกร จำนวน 3 คน และเจ้าของบริษัทคู่ค้า/ผู้แทน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ให้เกิดข้อมูลหรือองค์ความรู้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ เก็บข้อมูลจาก ผู้แทนสมาชิกภายในวิสาหกิจชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์การบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ เก็บข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดลักษณะแนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview) ซึ่งมีการตรวจสอบ

คุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ การวัด (Item - Objective Congruence Index: IOC) มีค่าระหว่าง .60 - 1.00 นำมาแก้ไข เฉพาะข้อคำถามที่ควรปรับปรุง หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกรที่มีคุณสมบัติ ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ คือ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้และถ่ายทอดนวัตกรรม (LIST Model) ร่วมกับข้อมูลจาก แบบสอบถามปัจจัยของการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอม ทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 100 ชุด และ ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Focus group) ที่มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ตามลักษณะข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ 1) การ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ความถี่จากข้อมูลที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายข้อและรายด้านสำหรับการ วิเคราะห์ข้อมูล ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด (4.51 - 5.00) มาก (3.51 - 4.50) ปานกลาง (2.51 - 3.50) น้อย (1.51 - 2.50) และน้อยที่สุด (1.00 - 1.50) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3 ด้าน ตาม แนวทางของ Miles and Huberman (ชาย โพธิ์สีตา, 2562) คือ 2.1) การจัดการข้อมูล (Data Management) 2.2) การแสดงข้อมูล (Data Display) 2.3) การค้นหาข้อสรุป การตีความและ ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลศึกษาปัจจัยของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจ กล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา ได้ผลการ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านจากแบบสอบถามของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูรณ์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยความสำเร็จ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านการสร้างองค์ความรู้	3.97	0.78	มาก
ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.08	0.71	มาก
ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน	4.15	0.63	มาก
ด้านการสร้างการเปลี่ยนแปลง	4.09	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของ LIST MODEL เป็นปัจจัยในการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูรณ์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา โดยด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับ 4.15 และด้านการสร้างองค์ความรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับ 3.97 แปลได้ว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพบปัจจัยของความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนุนเสริมทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วย

1.1 สมาชิกในวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ เป็นกลุ่มวิสาหกิจที่เริ่มต้นมาจากสมาชิกในกลุ่มประมาณ 5 คน ได้ช่วยกันเริ่มก่อตั้งกลุ่มผู้ปลูกกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2559 ในพื้นที่ตำบลสุขไพบูรณ์ อำเภอสว่าง จังหวัดนครราชสีมา จากการพยายามในการศึกษา และพัฒนาการในการปลูกพืชสวนชนิดอื่น จากการดูแลและช่วยเหลือกันในกลุ่ม จนทำให้เกิดรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในครัวเรือน รวมไปถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการปลูกกล้วยหอมทอง รายได้ที่เพิ่มขึ้นจนสามารถปลดหนี้ได้ และมีคนจากชุมชนและใกล้เคียงสนใจเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้น จากเดิมที่มีผู้ก่อตั้งกลุ่มประมาณ 5 คน จนถึงปัจจุบันมีสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ประมาณ 200 คน พร้อมกันนั้นวิสาหกิจได้พัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มและการจัดการกับสมาชิก พัฒนาจนสามารถก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ได้ สมาชิกเองต่างนำความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์เดิมของตนมาเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปได้

1.2 การบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน การจัดการบริหารของวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ใช้วิธีการจัดการโดยการแบ่งหน้าที่กันภายในวิสาหกิจชุมชน สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน โดยมีการเลือกผู้นำของวิสาหกิจชุมชนจากสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน มาเป็นคณะกรรมการบริหารวิสาหกิจชุมชน ประมาณ 10 คน เป็นผู้กำหนดแนวทางในการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน หาแนวทางการแก้ไขปัญหา การ

จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การหาตลาดเพื่อระบายผลผลิต เป็นตัวกลางในกระจายข้อมูล ข่าวสารทั้งเรื่องวิธีการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการรวบรวมผลผลิตและจัดจำหน่ายให้กับบริษัทคู่ค้า ทำให้วิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่กลายเป็นต้นแบบในการบริหารงานให้กับกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ได้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ ความสำเร็จในการบริหารงานจนสามารถกลายมาเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานหรือกลุ่มอื่น ๆ ได้

1.3 การถ่ายโอนความรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในการทำงาน นับเป็นการช่วยกันพัฒนางานของตนเอง รวมทั้งของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่มีการถ่ายทอดความรู้เข้ามาใช้กับสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างแอปพลิเคชัน Line เข้ามาเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร ทั้งวิธีการแนะนำการปลูกสำหรับสมาชิกใหม่ วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดกับการเพาะปลูกตลอดจนกระบวนการ เทคนิคหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการเพิ่มหรือพัฒนาผลผลิตให้ดีขึ้น ทั้งนี้ หากสมาชิกท่านใดประสบปัญหาที่สามารถถ่ายรูปหรือบันทึกวิดีโอส่งไปในกลุ่มเพื่อสอบถามปัญหา สมาชิกคนอื่น ๆ จะเข้ามาช่วยกันตอบคำถามจนสามารถแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังได้รับคำแนะนำ และการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งจากสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานเกษตรอำเภอเสิงสางที่เข้ามาติดตามและให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกกล้วยหอมทองและช่องทางการพัฒนาการเพาะปลูกรูปแบบใหม่อยู่เสมอ

1.4 บริษัทคู่ค้า ตลาดถือเป็นสิ่งสำคัญของการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร โดยเฉพาะกล้วยหอมทองที่มีอายุในการเก็บรักษาในระยะสั้น การระบายผลผลิตรวมถึงการจัดจำหน่ายจึงเป็นเรื่องสำคัญและละเอียดอ่อน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ มีบริษัทคู่ค้าที่เข้มแข็งสามารถรับซื้อผลผลิตของวิสาหกิจได้เป็นจำนวนมาก และไม่เฉพาะเจาะจงหรือคัดทิ้งผลผลิตที่ไม่ได้ขนาด ในราคาที่มีความเหมาะสมเป็นไปตามกลไกของตลาด จึงทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ทั้งหมด แต่หากบริษัทไม่สามารถรับซื้อได้ทั้งหมด อันเนื่องมาจากผลผลิตมีการเก็บเกี่ยวเกินกว่าจำนวนที่คาดการณ์ไว้ บริษัทก็จะให้คำแนะนำหรือช่วยหาตลาดโดยรอบมารองรับผลผลิตที่เกินกว่าที่บริษัทรับซื้อได้หมด วิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่สามารถบริหารจัดการจำหน่ายผลผลิตได้อย่างดี นอกจากนี้บริษัทคู่ค้ายังเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานสำคัญที่เผยแพร่และส่งต่อความรู้โดยการนำประสบการณ์จากการเพาะปลูกกล้วยหอมจากแหล่งอื่น ๆ ที่เป็นคู่ค้ากับบริษัทมาถ่ายทอดและแนะนำให้กับกลุ่มวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกกล้วยหอมทองอยู่เสมอ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา

สามารถสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ได้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏดังนี้

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ

2.1 Collaboration (สร้างองค์ความรู้) การจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนเป็นการสร้างองค์ความรู้ รวมถึงแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนและองค์กรภายนอกวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด ผ่านการส่งเสริมพัฒนาด้านการเกษตร องค์กรเกษตร และให้บริการทางการเกษตร องค์กรการบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น บริษัทคู่ค้า ซึ่งเป็นองค์กรที่มีองค์ความรู้ด้านการจัดการกับธุรกิจเกษตร การตลาด การจัดการสินค้าเกษตร ตลอดจนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่สามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน การสร้างองค์ความรู้แบ่งย่อยได้ 2 องค์ประกอบ คือ

2.1.1 ประสานองค์กรภายนอก การจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับธุรกิจเกษตรจำเป็นต้องอาศัยชุดข้อมูลจากบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเจ้าขององค์ความรู้เฉพาะด้าน เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการ การบริหารของแปลงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งต้องการองค์ความรู้ที่หลากหลาย หน่วยงานที่สำคัญที่จะช่วยให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ทางด้านการเกษตร คือ สำนักงานเกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด ซึ่งเป็นผู้รวบรวมความรู้ทางด้านการเกษตร เพื่อการเพาะปลูก การป้องกัน และการดูแลรักษาพืชและสัตว์โดยเฉพาะ นอกจากนั้นบริษัทคู่ค้ายังถือเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องธุรกิจการเกษตรได้อย่างรอบด้าน ไม่เพียงเท่านั้นยังสามารถแนะนำเทคนิคและวิธีการจัดการกับแปลงปลูกผ่านการแลกเปลี่ยนและรับรู้จากวิสาหกิจอื่น ๆ ให้สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือเป็นเจ้าขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ทั้งด้านการเกษตร ด้านบริหารจัดการ และด้านเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างแท้จริง การประสานองค์กรภายนอกกับการจัดการความรู้ระหว่างกันของสมาชิกจะช่วยให้วิสาหกิจเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง

2.1.2 ร่วมมือพัฒนาองค์ความรู้ นอกจากการประสานองค์กรภายนอก เพื่อการจัดการความรู้ที่เหมาะสมในการสร้างองค์ความรู้ถือเป็นการบริหารจัดการกับ

ความรู้ เทคนิค วิธีการจัดการกับแปลงเกษตรของตนเอง และการจัดการกับธุรกิจเกษตรในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนเกษตร ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์กับสมาชิกและวิสาหกิจชุมชนให้สามารถบริหารจัดการกับการเกษตรของตนเองได้อย่างรอบด้าน การร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้หลังจากการสร้างองค์ความรู้ ต้องอาศัยความร่วมมือกันในการพัฒนาวิสาหกิจโดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ผลประโยชน์ของวิสาหกิจ ถือเป็นผลประโยชน์ต่อทั้งชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งถือเป็นพันธกิจสำคัญของหน่วยงานรัฐและเอกชนที่มีความมุ่งมั่นในการเป็นองค์กรเพื่อสังคม

2.2 Management (การบริหารจัดการ) วิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมกลุ่มกันของสมาชิกเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของสมาชิก ซึ่งปัจจัยสำคัญของความอยู่รอดของวิสาหกิจคือการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินกิจการอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงผันผวนของธุรกิจเกษตรและการจัดการกับแปลงเกษตรของสมาชิก ให้สามารถดำรงอยู่ได้ การบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลดีต่อทั้งสมาชิกและวิสาหกิจ การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ มีรูปแบบการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถแบ่งย่อยได้ 2 องค์ประกอบหลัก คือ

2.2.1 ระบบบริหาร เป็นระบบบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อันมีประธานกรรมการวิสาหกิจชุมชนเป็นประธาน โดยมีหน้าที่เป็นตัวแทนในการควบคุมดูแลผลประโยชน์ของวิสาหกิจ การสร้างและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันของสมาชิก การออกนโยบายในการบริหารงาน กรรมการอื่น ๆ อันเป็นตัวแทนจากการเลือกตั้งกันของสมาชิกเป็นผู้ประสานประโยชน์ระหว่างสมาชิกและวิสาหกิจให้สามารถบริหารสินค้าเกษตร การบริหารงานวิสาหกิจให้ถือเป็นประโยชน์สูงสุดของสมาชิก การบริหารวิสาหกิจจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก ที่ถือเป็นบุคคลสำคัญของวิสาหกิจให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของวิสาหกิจและถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

2.2.2 ระบบจัดการ เป็นการจัดการภายในของวิสาหกิจควบรวมไปถึงการจัดการภายในแปลงเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อันถือเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญของวิสาหกิจ การจัดการวางแผน การคาดการณ์ผลผลิตที่แม่นยำ จะทำให้การจัดการกับสินค้าเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถต่อรองกับบริษัทผู้ค้าตลอดจนแผนการจัดการจัดส่งสินค้าและความต้องการของตลาดอันจะนำมาสู่ความแม่นยำและผลประโยชน์สูงสุดของสมาชิกทุกคน การจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและสร้างโอกาสในการขยายธุรกิจและพื้นที่เพื่อระดมทรัพยากรทางการเกษตรและการจัดการได้อย่างเหมาะสม

2.3 Network (การพัฒนาพื้นที่) การจัดการกับวิสาหกิจที่มีความเข้มแข็งให้สามารถเกิดประโยชน์กับชุมชนโดยรอบได้ นับว่าเป็นเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชน การขยายและถ่ายทอด ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เป็น

วิถีทางในการสร้างเครือข่ายและนับว่าเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนไปในตัว ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาพื้นที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคม และตอกย้ำถึงเจตนารมณ์สำคัญของการรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง การพัฒนาพื้นที่แบ่งย่อยออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

2.3.1 ศึกษาพื้นที่ การเรียนรู้พื้นที่เป็นข้อสำคัญในการศึกษาพื้นที่ เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในปัจจัยเชิงพื้นที่ในหลายส่วน เช่น ปัจจัยด้าน ภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาพื้นที่เข้า เป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจชุมชน การศึกษาพื้นที่เป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังมากที่สุด เนื่องจาก การศึกษาพื้นที่ที่ไม่เพียงพอทำให้ไม่ได้รับข้อมูลที่รอบด้านและเป็นจริง อาจส่งผลกระทบอย่าง ร้ายแรงต่อวิสาหกิจชุมชนได้ เช่นเดียวกันหากมีการศึกษาพื้นที่อย่างรอบด้านและครอบคลุม แล้วจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจและถือเป็นประโยชน์ทั้งต่อ ตนเอง องค์กร และชุมชนโดยรอบ

2.3.2 ขยายพื้นที่ หลังจากการศึกษาพื้นที่อย่างครบถ้วนแล้ว การ ขยายองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายสู่ชุมชนโดยรอบที่มีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนที่เป็น พื้นที่เดิมของวิสาหกิจชุมชน จะช่วยให้สร้างฐานการผลิตที่มั่นคง สร้างอำนาจในการต่อรองกับ ตลาด ตลอดจนการขยายช่องทางการขายและการส่งออกไปยังบริษัทคู่ค้า การขยายพื้นที่ที่มีความ เหมาะสมและรอบคอบโดยคำนึงถึงขอบข่ายในการบริหาร การจัดการวิสาหกิจได้อย่าง ครอบคลุมจะสร้างประโยชน์และเป็นการการันตีได้ถึงความสำเร็จของวิสาหกิจ ชุมชน และสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ได้

อภิปรายผล

รูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทอง แปลงใหญ่ ตำบลสุขไพมูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา อภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลจากการศึกษาปัจจัยของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่ม วิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ จากการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามและการเก็บข้อมูล จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร จัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ มีดังนี้ 1) สมาชิกในวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีความพยายามในการศึกษาและพัฒนาการในการปลูกพืชให้ เกิดการสร้างรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชน รวมไปถึงการนำ ความรู้ประสบการณ์เดิมช่วยหนุนเสริมซึ่งกันและกันภายในกลุ่มสมาชิก จนทำให้กลุ่มเกิดการ พัฒนากลายมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ 2) การบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน การจัดการ บริหารของวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ด้วยการแบ่งหน้าที่กันภายในวิสาหกิจ

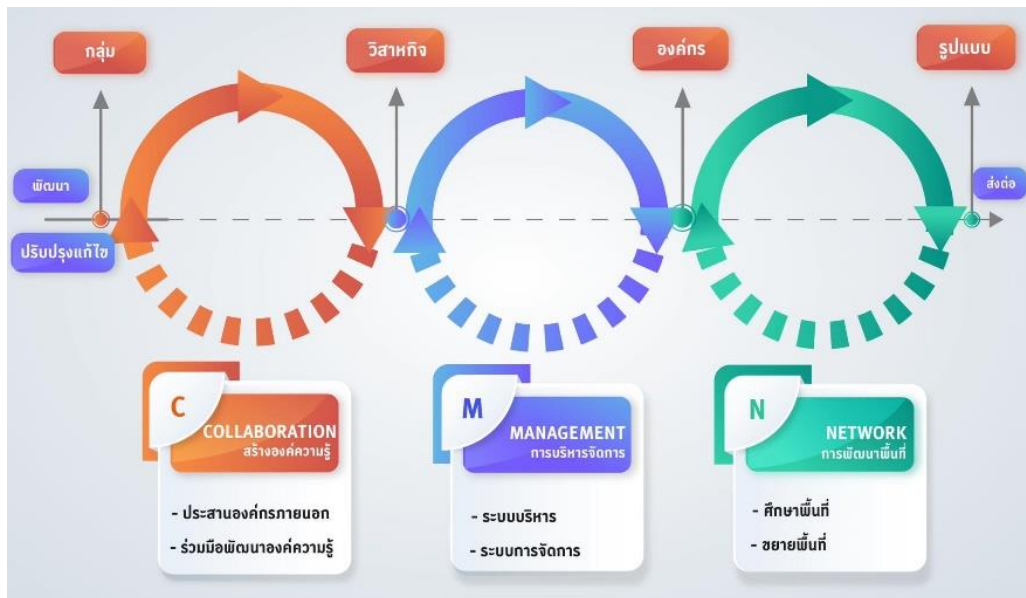

ชุมชน ทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน 3) การถ่ายโอนความรู้ สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในการทำงานทั้งในส่วนของกลุ่มและตนเอง และ 4) บริษัทคู่ค้า เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความสำคัญต่อธุรกิจเกษตร อันเนื่องจากระยะเวลาในการเก็บผลผลิตที่สั้นและปริมาณการผลิตที่สูง ช่องทางการจัดจำหน่ายจะต้องรองรับการระบายสินค้าไปสู่มือผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วในราคาที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับสภาบรรจงศิริ และคณะ, เสาวณี จุลิรัชณีกร และพระสุธีรัตนบัณฑิต ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มวิสาหกิจจำเป็นต้องขยายเป็นกลุ่มเรียนรู้และผลิต ผ่านการวางระบบการบริหารกลุ่ม การตลาด สมาชิกให้ความสำคัญกับกลุ่มและการยึดมั่นในอุดมการณ์ร่วม ทั้งยังต้องพัฒนาตนเอง มีการสื่อสารภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการผลิตที่อาศัยความรู้และภูมิปัญญาเดิมของสมาชิก เพื่อการต่อยอดและการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง (สภา บรรจงศิริ และคณะ, 2554); (เสาวณี จุลิรัชณีกร, 2564); (พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิพย์ อาภากร), 2561ก)

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) Collaboration (สร้างองค์ความรู้) เพื่อประสานองค์กรภายนอกและร่วมมือพัฒนาองค์ความรู้ 2) Management (การบริหารจัดการ) แบ่งออกเป็นระบบบริหารและระบบจัดการ และ 3) Network (การพัฒนาพื้นที่) เน้นการศึกษาพื้นที่และขยายพื้นที่รูปแบบดังกล่าวสอดคล้อง Naipinit, A. et al. ที่ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม และตรวจสอบแนวปฏิบัติของ การจัดการกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย พบว่าวิสาหกิจชุมชนต้องมีการพัฒนาด้านการตลาด การผลิต ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการผลิตภัณฑ์ ตลอดจนความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการ, ความสามารถของผู้ประกอบการ, เทคโนโลยี, ทักษะคติของผู้ประกอบการ, แรงจูงใจในการดำเนินธุรกิจ, แหล่งที่มาของเงินลงทุน และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ (Naipinit, A. et al., 2016) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Doherty, B. et al. ที่อธิบายการจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบ Hybrid Organization Forms พบว่าการบริหารการจัดการธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในเรื่องการแก้ปัญหาทางสังคมทั้งเรื่องรายได้และความเป็น หรือในด้านสิ่งแวดล้อม และการเลือกแก้ปัญหาต้องมีความเหมาะสมกับสถานที่หรือบริบทนั้น ๆ รูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่จึงนับว่าเป็นรูปแบบที่สามารถเป็นตัวอย่างในการนำบริหารจัดการไปปรับใช้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ เพื่อพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนและสังคมของตนเองต่อไป (Doherty, B. et al., 2014)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
กล้วยหอมทองแปลงใหญ่ ตำบลสุขไพบูรณ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครราชสีมา

รูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ซึ่งมีลักษณะเป็นวงกลมที่มีการพัฒนาและการปรับปรุง เพื่อขยายขนาดของกลุ่มให้มีลักษณะที่เข้มแข็งขึ้นกันตามลำดับ กล่าวคือ การพัฒนาจากกลุ่มเกษตรกรเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในวงรอบนี้สมาชิกต้องผ่านการสร้างองค์ความรู้ (Collaboration) ร่วมกัน โดยการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนและองค์กรภายนอกวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ผ่านการบริหารจัดการ (Management) วิสาหกิจชุมชนในวงรอบที่ 2 พัฒนาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด และสุดท้ายในวงรอบที่ 3 การพัฒนาพื้นที่ (Network) การจัดการกับวิสาหกิจให้เข้มแข็งจนสามารถเกิดประโยชน์กับชุมชนโดยรอบ ก่อนจะพัฒนาเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ มวลประสบการณ์ ตลอดจนเทคนิควิธีการใหม่ เพื่อส่งต่อสู่กลุ่มเกษตรกรหรืออื่น ๆ ภายนอกพื้นที่ได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) ปัจจัยของการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ มีดังนี้ 1) สมาชิกในวิสาหกิจชุมชน 2) การบริหารงานของวิสาหกิจชุมชน 3) การถ่ายโอนความรู้ สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในการทำงานทั้งในส่วนของกลุ่มและตนเอง และ 4) บริษัทคู่ค้า เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความสำคัญต่อธุรกิจเกษตร อันเนื่องจากระยะเวลาในการเก็บผลผลิตที่สั้นและปริมาณการผลิตที่สูง ช่องทางการจัดจำหน่ายจะต้องรองรับการระบายสินค้าไปสู่มือผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วในราคาที่เหมาะสม 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ มี 3 องค์ประกอบ คือ 2.1) สร้างองค์ความรู้ (Collaboration) การจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชน เป็นการสร้างองค์ความรู้ รวมถึงแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนและองค์กรภายนอกวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ มีองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 2.1.1) การประสานองค์กรภายนอก การสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการ การบริหารของแปลงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน 2.1.2) การร่วมมือพัฒนาองค์ความรู้ ใช้การบริหารจัดการกับความรู้ เทคนิค วิธีการในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนเกษตร 2.2) การบริหารจัดการ (Management) การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ดีจะทำให้วิสาหกิจอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ผืนผวนของธุรกิจเกษตรและการจัดการกับแปลงเกษตรของสมาชิก มีองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 2.2.1) ระบบบริหาร การบริหารผ่านตัวแทนของวิสาหกิจชุมชนที่ช่วยประสานประโยชน์ระหว่างสมาชิกและวิสาหกิจ 2.2.2) เป็นการจัดการภายในของวิสาหกิจและการจัดการภายในแปลงเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2.3) การพัฒนาพื้นที่ (Network) การจัดการกับวิสาหกิจที่มีความเข้มแข็งให้สามารถเกิดประโยชน์กับชุมชนโดยรอบ ผ่านการขยายและถ่ายทอด ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 2.3.1) ศึกษาพื้นที่เรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในปัจจัยเชิงพื้นที่ 2.3.2) ขยายพื้นที่ การขยายองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายสู่ชุมชนโดยรอบที่มีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนที่เป็นพื้นที่เดิมของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารและการจัดการวิสาหกิจชุมชนหรือองค์กรเพื่อสังคมในพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากจะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศได้อย่างยั่งยืน 2) ควรศึกษาทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ในด้านอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- เสาวณี จุลิรัชฌิกร. (2564). โอกาสและศักยภาพการค้าชายแดนสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/>
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ: คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากโร). (2561ก). องค์ประกอบ รูปแบบ และกระบวนการสร้างเครือข่ายการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต. (2561ข). LIST MODEL FOR RESEARCH AND SOCIAL DEVELOPMENT . เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2564 จาก <https://issuu.com/tinwitee/docs/listmodel-bookfonalcolure>
- สมนึก วิโนทัย. (2562). ศักยภาพบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วารสารเกษมบัณฑิต, 20(1), 53-73.
- สัจจา บรรจงศิริ และคณะ. (2554). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารการเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 1(1), 178-190.
- สุธิดา แจ่มประจักษ์. (2558). การจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มซอสพริกป่าปู ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 24(46), 43-45.
- Doherty, B. et al. (2014). Social Enterprises as Hybrid Organizations: A Review and Research Agenda. International Journal of Management Reviews, 16(4), 417-436.
- HREX Thailand. (2562). แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ (Management Concept). Retrieved กันยายน 11, 2565, from <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190419-management-concept/>
- Naipinit, A. et al. (2016). Strategic management of community enterprises in the upper northeast region of Thailand. Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, 10(4), 346-362.